

Nivala-Haapajärven seutustrategia 2013

”Kyseessä on vastuun kantaminen kuntiemme asukkaiden hyvinvoinnista, alueen elinvoimaisuudesta sekä kestävästä kehityksestä nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä nyt ja etenkin tulevaisuudessa ”

Seutukuntahallitus 23.4.2007

Seutukuntavaltuusto 28.5.2007

SISÄLTÖ

	sivu
SAATTEEKSI	5
1. LÄHTÖTILANNE JA ALUEEN KUVAUS	6
2. SEUTUKUNNAN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA SEN MUUTOKSET	6
3. TAVOITTEET JA STRATEGIAT Seutukunnan aluekehitystavoite ja -strategia vuoteen 2013	8
4. STRATEGIAN VALMISTELU JA TOTEUTTAMINEN	10
5. ALUEELLINEN KEHITYS SEUTUKUNNASSA	10
6. SEUTUKUNNAN INNOVAATIOJÄRJESTELMÄ	13
7. TOIMINTALINJAT JA TOIMENPITEET	14
TL 1 Elinkeinot ja maakunnan kilpailukyky	
TL 2 Osaaminen ja koulutus	
TL 3 Hyvinvointi ja peruspalvelut	
TL 4 Vetovoimaiset toimintaympäristöt	
TL 5 Alueiden toimintamallien kehittäminen	
8. SEURANTA	16
Liitteet:	
Liite 1. Seutukunnan ohjelmaympäristö 2007-2013	17
Liite 2. Seutukunnan SWOT –analyysi	21
Liite 3. Seutukunnan tila tilastojen valossa	22

SAATTEEKSI

Tässä Nivala-Haapajärven seutustrategiassa määritellään seutukunnan aluepoliittiset tavoitteet vuoteen 2013 ja toimenpidelinjaukset niiden saavuttamiseksi. Päämäärä kiteytyy strategiaan, joka on määritelty alueen hyvinvoinnin, elinkeinojen ja elinvoiman kehittämiseksi. Suurena haasteenamme on kehittää seutukunta riittävän kilpailukykyisiksi säilyäkseen kasvavana ja elinvoimaisena ydinmaaseutuna Suomen voimakkaasti eriytyvässä alueiden kehityskuvassa.

Seutukuntastrategia 2013 on suunnitelma em. päämäärän toteutukseen. Tarkoitus on vastata kysymykseen, mitä oleellisia muutoksia haluamme aikaansaada lähivuosina seutukunnan kehityksessä. Lähtökohtana on myönteinen ja yhteistyöhakuinen kehittämisen ilmapiiri kunnissamme ja muissa alueen kehittämiseen vaikuttavissa organisaatioissa. Seutukunta kuuluu pilottina valtakunnalliseen seutukuntien tuki – hankkeeseen, jonka puitteissa laadittua seutusopimusta noudatetaan vuoteen 2012 saakka. Sopimuksen mukaan seutukunta mm. osallistuu TE – keskuksen päätöksentekoon ja avustaa kuntia palvelutuotannon yhteistyöjärjestelyissä.

Tämä seutustrategia on kolmas uuden alueiden kehittämislain myötä laadittu seudullinen ohjelma ja sillä ohjataan aluekehittämisrahoituksella toteutettavia kehittämistoimenpiteitä. Seutustrategiassa ja sitä toteuttavissa toimintalinjoissa on otettu huomioon maakuntaohjelman linjaukset sekä aluekehityksen ja alueiden käytön valtakunnalliset tavoitteet. Vaikuttavuus toteutuu myös toiseen suuntaan: seutustrategia antaa aineksia tehtäessä maakunnallisia päätöksiä ja koottaessa maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmaa.

Seutustrategia 2013 on valmisteltu yhteistyössä kuntien sekä alueen tutkimus- koulutus ja kehittämisorganisaatioiden kanssa. Nihak Oy nähdään keskeisenä seudullisena kehittäjänä. Lisäksi strategiassa tukeudutaan niihin linjauksiin, joita on tehty Oulun Eteläisen korkeakoulustrategiassa ja Nivala-Haapajärven seutukunnan kehittämis-yhtiö NIHAK oy:n strategiassa. Ohjelman kirjoittamisesta on vastannut Nivala-Haapajärven seutukuntayhdistyksen toiminnanjohtaja Esa Jussila.

Yhteistyönä rakennettuna seutustrategia antaa luontevan pohjan eri tahojen samansuuntaiselle työlle kehittää aluettamme. Strategiaprosessi perustuu jatkuvaan vuorovaikutukseen yhteistyö- ja asiantuntijatahojen kanssa. Tämä neuvotteleva ja kommunikatiivinen toiminta kiinnittää ohjelmaa toteuttavan päätöksenteon jatkuvasti muuttuviin olosuhteisiin ja realiteetteihin.

Nivala-Haapajärven seutukunta kiittää kaikkia yhteistyösapuolia osallistumisesta strategian valmisteluun ja toivoo yhteistyön edelleen olevan hedelmällistä alueen asukkaiden hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Nivalassa huhtikuussa 2007

Nivala-Haapajärven seutukuntahallitus

1. Lähtötilanne ja alueen kuvaus

Nivala-Haapajärven seutukunnassa on viisi kuntaa: Haapajärvi, Kärsämäki, Nivala, Pyhäjärvi ja Reisjärvi. Alue sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosassa ja seutukunnassa asuu noin 32.000 ihmistä. Sen pinta-ala on lähes 4 000 km².

Teollisuus, palvelut ja alkutuotanto tarjoavat yhteensä noin 70 % työpaikoista (Tilastokeskus, 2007). Kasvavia teollisia toimialoja ovat metalliteollisuus ja puutuoteteollisuus. Metalliteollisuuteen sisältyy metallirakenteiden sekä koneiden ja laitteiden valmistuksen lisäksi elektroniikka- ja elektroniikan mekaniikkateollisuus, jotka ovat voimakkaasti lisänneet työvoimaansa viime vuosiin saakka. Seutukunta on Suomen johtava maidon- ja lihantuotantoalue. Metsätaloudella on maatalouden ohella merkittävä työllistävä vaikutus seutukunnassa.

Seutukunnan väestön ikärakenne mahdollistaa seutukunnan kasvun ja kehityksen. Alle 24-vuotiaita on 34,3 % (koko maa 29,9 %) väestöstä ja yli 64-vuotiaita 17,8 % (15,9 %). Seutukunnan keskimääräinen työttömyysaste on 9,8 % (tilanne 30.6.2006, Pohjois-Pohjanmaalla 11,0 % ja koko maassa 9,6 %), joka on laskenut tasaisesti vuodesta 1996 lähtien. (Tilastokeskus, 2007.)

Seutukunnassa tarjotaan monipuolista ammatillista koulutusta. Osaavaa työvoimaa kouluttavat Kalajokilaakson koulutus kuntayhtymä KAM:n oppilaitokset Nivalassa, Haapajärvellä ja Pyhäjärvellä. Ammatillista aikuiskoulutusta seutukunnassa tarjoavat Pohjois-Suomen Koulutuskeskus ja KAM, jotka osaltaan vastaavat elinkeinoelämän koulutustarpeisiin. Yleissivistävää opetusta annetaan seutukunnan viidessä lukiossa sekä Reisjärven kristillisessä kansanopistossa. Ammattikorkeakouluopetusta tarjoaa Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu Haapajärvellä. Nivalassa toimii Oulun Eteläisen Instituutti, joka on Oulun yliopiston alueyksikkö Oulun Eteläisessä. Se järjestää yliopistollista muunto- ja täydennyskoulutusta sekä tutkimustoimintaa alueen kehittämissympäristöissä. Oulu Eteläisen Instituutti, alueella toimivat ammattikorkeakoulut sekä toisen asteen ammatillista koulutusta järjestävät kuntayhtymät ovat laatineet yhteisen korkeakoulustrategian, jolla osaamistasoa pyritään nostamaan.

Kulttuuri- ja harrastustoiminta on aktiivista ja monipuolista alueella. Seutukunnassa on mm. musiikin, urheilun ja tanssitaiteen korkeatasoista osaamista. Lisätietoja palveluista löytyy kuntien ja seutukunnan kotisivuilta www.kunnannimi.fi.

Ohjelmakauden alussa Suomen uusi sinivihreä hallitus toteuttaa historiallisen mittavia ministeriörakenteen uudistuksia. Hallitusohjelmassa on päätetty perustaa uusi työ- ja elinkeinoministeriö. Lisäksi huomionarvoista on, että kunta- ja hallintoministeriötehtävät kootaan Valtiovarainministeriöön. Sisäasiainministeriöön puolestaan kootaan maahanmuutto- ja kotoutusasiat. Tämä uudistettu organisaation tulee voimaan vuoden 2008 alusta. (Valtioneuvosto, 2007.)

Ministeriörakenteen uudistuksista laajin on työ- ja elinkeinoministeriön perustaminen. Ministeriö muodostetaan nykyisestä kaupp- ja teollisuusministeriöstä, työministeriöstä ja sisäasiainministeriön alueiden kehittämistehtävien yksiköistä (Valtioneuvosto, 2007).

Matti Vanhasen toisen hallituksen hallitusohjelmassa sanotaan: ”Suomalaisen yhteiskunnan suuri haaste on panostaa samanaikaisesti työvoimaan ja sen saatavuuteen, tuottavuuteen ja innovaatioihin. Lisäksi energiapolitiikassa tapahtuu

suuria rakenteellisia muutoksia. Uusi ministeriö rakenne antaa hallitukselle paremmat edellytykset vastata näihin haasteisiin.” (Valtioneuvosto, 2007) Tämä haaste lankeaa keskeisiltä osiltaan myös kuntien vastattavaksi käytännön toimenpiteiden tasolla. Uudesta työ- ja elinkeinoministeriöstä muodostuneen hallitusohjelman perusteella lähivuosina aluepolitiikan alueiden kehittämisen vahva ohjaaja yhdessä demokraattisesti ohjattujen alueellisten elimien kanssa.

2. Seutukunnan toimintaympäristö ja sen muutokset

Kuntien toimintaa ohjaava lainsäädäntö muuttui vuoden 2007 helmikuussa, kun uusi kunta- ja palvelurakennelainsäädäntö, jatkossa puitelaki, tuli voimaan. Se kannustaa voimakkaasti kuntia yhdistymään vähintään 20.000 asukkaan kunniksi vuoteen 2013 mennessä ja lisäksi se edellyttää muodostamaan vähintään samansuuruisia organisoituja yhteistoiminta-alueita perusterveydenhuollon ja siihen liittyvien sosiaalipalvelujen tuottamiseksi. Tavoitteena on palvelutuotannon tuottavuuden parantaminen. (Laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta, 2007.)

Puitelain myötä sairaanhoitopiirien kuntayhtymät uudistetaan. Niiden toimiala laajennetaan erikois-sairaanhoidon lisäksi kehitysvammaisten erityispalveluihin sekä mahdollisesti myöhemmin myös muihin alueellisiin palveluihin. (emt.)

Kuntien rahoitusjärjestelmä tullaan uudistamaan heti strategiakauden alkupuolella, jolloin kuntien oman veropohjan merkityksen arvioidaan korostuvan entisestään niiden taloudessa ja toimintakyvyssä.

Puitelaki edellyttää kuntia esittämään valtioneuvostolle elokuun 2007 loppuun mennessä suunnitelmansa sen toimeenpanemiseksi. Näiden toimeenpanosuunnitelmien laatiminen on alueellinen haaste strategiakauden alussa ja niillä on aluekehitykseen liittyviä kauaskantoisia vaikutuksia.

Seutukunnan väestön ja työvoiman ikärakenteet muuttuvat nopeasti ohjelmakauden aikana. Samanaikaisesti, kun suurten ikäluokat jäävät pois työelämästä vuosina 2007-2020, tulevat tilalle noin kolmasosa pienemmät ikäluokat työmarkkinoille. Suomen kunnat työllistävät nyt noin 20% työvoimasta, joten ilmiö vaikutus koskettaa voimakkaasti kuntia, joissa työvoimapula tulee tuntumaan etenkin sosiaali- ja terveysaloilla. (Kuntien eläkevakuutus, 2006.)

Työmahdollisuuksien lisääntyessä alueiden välisessä kilpailussa asuminen, palvelut ja viihtyvyys ts. vetovoimatekijät korostuvat työpaikkojen tarjonnan ohella. Väestörakenteen muutos ja työvoiman saatavuuden kiristyminen koskettavat suhteellisen edullisesta väestörakenteesta riippumatta myös Nivala-Haapajärven seutukunnan kuntia. Työvoiman saatavuuden kiristyminen palvelutarpeen kasvaessa nostaa palkkauskustannuksia etenkin hoitoalalla, mikä osaltaan lisää kuntien kustannuksia.

Yleisesti taloudessa vaikuttaa globalisaatio eli maapalloistuminen, jolloin työ siirtyy edullisimpien kustannusten maihin. Yritykset siirtävät tuotantoaan ja toimintojaan Itä-Euroopan ja Aasian halvan työvoiman maihin (Torsti Kivelä, 2006). Tämä ilmiö koskettaa myös Nivala-Haapajärven seutukuntaa, sillä alueen kunnissa on lukuisia merkittäviä työnantajia, jotka toimivat kansainvälisillä markkinoilla ja kohtaavat toiminnassaan globaalin kilpailun. Maapalloistumisen vaikutuksia talouskehitykseen ja

yri­tysten investointien suuntautumiseen ei pidetä voittamattomana ilmiönä. Sen nähdään tarjoavan myös mahdollisuuksia seutukunnalle. Yri­tysten markkinat laajentuvat Aasian ja Itä-Euroopan kasvun mukana, mikä mahdollistaa erikoistumisen ja etenkin korkeaa osaamista edellyttävän työn lisääntymisen alueen yrityksissä. Tällaista kehitystä tuetaan edistämällä kansainvälistymistä. Myös koulutuksen ja koulutusjärjestelmien kehittäminen nähdään tässä mielessä tärkeänä.

Muutospaineessa kunnat ja alueet eriytyvät menestyviin ja kuihtuviin. Tämän aiheuttaa väestörakenteen ennennäkemättömän nopea muutos ja kaupunkiseutujen vetovoima, mikä edelleen vahvistaa niiden asemaa. Väestön nähdään keskittyvän elinvoimaisille kasvuseuduille. Yleisesti pelätään, että moni vielä 90-luvulla elinkelpoinen kunta kuihtuu väestö- ja talouskehityksen seurauksena. Samanaikaisesti harvaan asutuilla alueilla toiminnot ja palvelut keskittyvät yhä selkeämmin keskustaajamaiin. (Timo Sinisalo ja Santtu von Bruun 2006.) Nivala-Haapajärven seutukunnan suhteellisen edullinen väestörakenne ja kohtuulliset palvelut mahdollistavat investointien ja innovaatiotoimintojen vahvistumisen seutukunnan alueella, mikä pitää sen optimaalisesti kohdennettujen kehittämispanostusten johdosta menestyvänä alueena.

Kunnissa joudutaan varautumaan nopeisiin, yllättäviinkin muutoksiin, jolloin päätöksenteon nopeus kasvaa. Lisäksi nähdään, että politiikan kenttä kapenee ja päätökset tehdään yhä enemmän talouden ehdoilla. Puitelain vauhdittamana kuntarakenteen muutos heijastuu kuntien toimintatapoihin. Kuntien ja muun julkisen hallinnon tietojärjestelmiä muutetaan organisaatioista ja muista rakenteista vähemmän riippuvaisiksi. Käyttöön otetaan uudet kansalliset tietojärjestelmät esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluissa, jolloin palvelujen tuotantoa voidaan edelleen jatkuvasti ja nopeasti muuttaa ja ohjata (Puitelaki, 2007). Palvelujen integroimiselle nähdään seutukunnan kunnissa selvä taloudellinen ja toiminnallinen tarve kuitenkin siten, että usein tarvittavat hyvinvointipalvelut ovat edelleen suhteellisen helposti saavutettavissa. Seutukunnan kuntien toiminnat uusiutuvat voimakkaasti perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen yhdistymisen ja mahdollisten kuntaliitosten myötä.

Elinkeinojen osalta nähdään, että Suomessa yritykset keskittyvät entistä selkeämmin alueille, joissa on saatavissa osaavaa työvoimaa ja jotka tarjoavat otollisen innovaatioympäristön (Timo Sinisalo ja Santtu von Bruun 2006). Seutukunnan väestön nuori ikärakenne ja hyvät oppilaitokset muodostavat tällaisen alueen. **Tässä strategiassa luotetaan siihen, että seutukunta pystyy rakentamaan ja säilyttämään yrityksille huomattavaa lisäarvoa tarjoavan elinkeinoympäristön. Tämä elinkeinoympäristö muodostuu osaavasta työvoimasta, toimitiloista, asunnoista, innovaatioympäristöistä sekä nopeita päätöksiä jne. Näillä keinoilla uidaan eriytymiskehitystä vastaan ja säilytetään seutukunta viihtyisanä ja elinvoimaisena ydinmaaseutuna.**

Negatiiviseen kehitykseen varaudutaan ennaltaehkäisemällä mahdollisesti yleistyvän työttömyyden, eriarvoisuuden, sairauksien ja päihteiden käytön aiheuttaman syrjäytyminen ja sen seurauksena yhteiskunnan ulkopuolelle ajautuvien määrän voimakas lisääntyminen seutukunnan alueella. Tähän ilmiöön puututaan aktiivisesti paikallisin toimenpitein ja laajassa alueellisessa yhteistyössä. Seutukunnan kunnissa puututaan aktiivisesti perheväkivaltaan ja nuorten häiriökäyttäytymiseen sekä syrjäytymiseen viranomaisten laaja-alaisena yhteistyönä. Hyviksi koettu ja toimintamuotoja kokeillaan aktiivisesti ilmiön minimoimiseksi. Väestön ikääntymisen myötä lisääntyvän vapaa-ajan mahdollisesti aiheuttaman alkoholin käytön aiheuttamat

haitat yksilöille ja alueen kunnille pyritään estämään organisoimalla houkuttelevia vapaa-ajan palveluja näille kasvaville ikäryhmille.

Alueen kokonaisväkiluvun kehitys on melko vakaa, mutta joissakin seutukunnan kunnissa väestön määrä vähenee. Alueella on myös jo kuntia, joissa muuttotappion lisäksi kuolleisuus ylittää syntyvyyden (Tilastokeskus, 2007). Tässä kehityskuvassa parhaiten turvataan väestön yhdenvertaiset palvelut kokoamalla suurempia ja laaja-alaisempia palvelujen tuotantoalueita. Asiaan paneudutaan kunnissa puitelain toimeenpanosuunnitelmissa heti strategiakauden alkuvaiheessa.

3. Tavoite ja strategia

Tässä suunnitelmassa on visio (tavoite) ja strategia alueen ja sen elinkeinojen kehittämiseksi. Lisäksi suunnitelma yksilöi seutukuntayhdistyksen roolin ja tehtävän strategian toteuttamisessa. Kuntien ja niiden palvelurakenteen kehittämistä tuetaan seutukunnan kuntien itsenäisten valintojen pohjalta.

Seutukunnan tavoite ja -strategia vuoteen 2013:

Aluekehitystavoite:

Seutukunta on avoin, kasvava, yrityksille lisäarvoa tarjoava elinkeinoympäristö, jossa on osaavaa työvoimaa, toimitiloja, asuntoja, tontteja, innovaatioympäristöjä, nopeita päätöksiä ja myönteistä asennetta sekä kykyä hyödyntää globalisaation tarjoamat mahdollisuudet.

Aluekehitysstrategia (miten se saavutetaan):

Asukkaiden osaamistasoa nostetaan, yritysten kilpailukyvyn parantumista edistetään ja toimintaympäristöä kehitetään jatkuvasti houkuttelevammaksi sekä kansalaisille asua että yrityksille toimia.

Seutukuntayhdistys valvoo jäsenkuntiensa etua alue- ja rakennepolitiikassa sekä edistää niihin liittyvien ohjelmien toteutumista kehittämisprojekteina aluekehitystavoitteen ja –strategian mukaisesti. Lisäksi seutukuntayhdistys priorisoi hankkeita sekä kokoaa ja kohdentaa kuntien rahoitusosuudet aluekehitysprojekteihin strategian toteuttamiseksi.

4. Strategian valmistelu ja toteuttaminen

Seutustrategian 2013 valmistelu ja toteutus on suoritettu murrosvaiheessa, jossa sekä kuntien että yritysten toimintaympäristö muuttuu nopeasti ja merkittävästi keskeisesti väestön ikärakenteen ja maapalloistumisen myötä (Tilastokeskus, 2006 ja Torsti Kivelä, 2006). Maassa eletään erittäin nopean talouskasvun kautta ja ollaan käynnistämässä uutta aluepoliittista seitsemän vuoden ohjelmakautta.

Strategian valmistelussa on erityisesti pyritty ennakoimaan toimintaympäristön muutokset, joiden pohjalta alueen tavoitteet ja kehittämistoimenpiteet asetetaan. Strategian valmistelua on ohjannut seutukuntahallitus. Aineisto strategiaan on koottu seutuhankkeen puitteissa valmistelluista ansiokkaista suunnitelmista, puitelain

kenttäkierroksen ja valmistelun myötä kerätystä aineistosta sekä laajasta strategiaseminaarista, joka pidettiin 3.10.2006 Nivalassa. Ohjelman on kirjoittanut seutukunnan toiminnanjohtaja Esa Jussila. Tärkeä näkökulma seutustrategiassa on Pohjois-Pohjanmaan maakunnan kehittämisohjelman toteuttaminen Nivala-Haapajärven seutukunnassa.

Strategian toteutumista seuraa seutukuntahallitus ja sitä toteutetaan laajassa seutukunnallisessa innovaatioverkostossa, jonka muodostavat oppilaitokset, tutkimuslaitokset, kehitysyhtiöt ja kunnat sekä seutukuntayhdistys. Seutukuntayhdistys priorisoi kehittämishankkeet ja ohjaa niihin tarvittavaa kuntien rahoitusta.

Varat ohjelman toteuttamiseksi tulevat kunnilta, valtiolta, Euroopan Unionilta ja yksityisiltä kehittämisprojekteittain. Niitä pyritään kohdentamaan seutukunnan kasvua ja vetovoimaisuutta tukevalla tavalla. Keskeisiä teemoja ovat osaaminen, kansainvälistyminen ja verkostoituminen kaikissa toiminnoissa.

Seutukunnan kunnat suorittavat vuoden 2007 aikana kunta- ja palvelurakennemuutoksen edellyttämän suunnitelman laadinnan. Seutukuntayhdistys tarjoaa teknistä tukea suunnitelman laadintaan seutuhankkeen resursseilla.

5. Alueellinen kehitys seutukunnassa

Seutukunnan aluetaloudelle on ominaista riippuvuus PK- yritysten kehityksestä, maataloustuotannosta ja kuntien toimenpiteistä. Vaikka tuotantorakenne on monipuolistunut, ovat keskeisimmät toimialat edelleen metalli, puu, kaivannaisteollisuus ja maatalous sekä palvelut, joista merkittävän osan tuottavat seutukunnan viisi kuntaa.

Seutukunnan sijainti kaukana päämarkkinoista, luonnonolosuhteet ja pitkät etäisyydet nostavat yritysten kustannuksia sekä investoinneissa että kuljetuksissa ja heikentävät kilpailukykyä, mitä onkin paikattava aluepolitiikan keinoin kuljetustukien, investointiavustusten sekä innovaatiopalveluiden rahoituksen avulla. Alueen elinkeinorakenne on alkutuotantovaltaisempi ja julkisten palvelujen osuus keskimääräistä suurempi. Yksityisten palvelujen osuus elinkeinoista on vielä pieni, joskin sen kehittämisessä nähdään potentiaalia.

Seutukunnassa elektroniikan mekaniikka nousi teollisuuden vahvaksi osa-alueeksi. 2000-luvulla etenkin ulkomaiseen omistukseen siirtyneet alan yritykset siirtävät nyt tuotannon työpaikkoja ulkomaille, mikä saattaa hidastaa työpaikkojen kasvua seutukunnassa tällä toimialalla. Uusista teknologiateollisuuden aloista koneiden ja laitteiden valmistustoiminnan arvioidaan kasvavan nopeimmin metalliteollisuuden toimialalla. Toinen merkittävä kasvuala seutukunnassa on puutuoteteollisuus, etenkin rakennuspuusepän tuotteiden osalta. Näiden kahden teollisuuden osa-alueen kasvua halutaan edelleen vauhdittaa aluepoliittisin toimenpitein.

Tulevaisuudessa kasvua tavoitellaan erityisesti metalli-, puu- ja kaivannaisteollisuudessa. Alkutuotannon osuus suorana työllistäjänä mahdollisesti vähenee edelleen toimialan rakennemuutoksen vuoksi tilakoon kasvaessa. Väilinen työllistävyys saattaa mm. investointien myötä lisääntyä. Metsätalouden työllistävyys parantuu lisääntyvien hakkuumahdollisuuksien myötä. Samanaikaisesti palvelualojen kasvu voimistuu mm. väestön ikärakenteen ja väestön kulutustottumusten muutoksesta johtuen. Väestön ikääntyminen ja palvelujen vaatimustason nousu lisäävät sosiaali- ja

terveys- sekä muiden hyvinvointi-palvelujen sekä ikääntyneiden erityispalvelujen tarvetta.

Palvelusektorille odotetaan kasvavaa työvoimatarvetta: kauppaan sekä ravitsemus- ja majoitusaloille tavoitellaan maakunnassa vuoteen 2015 mennessä 5 000-7 000 uutta työpaikkaa (Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2015, 2006). Suuresta eläkepoistumasta johtuen sosiaali- ja terveystyön ammatit tulevat tarvitsemaan suurehkon osan tulevasta uudesta työvoimasta. Palvelualoilla sähköisten palvelujen ja palvelujärjestelmän uudistaminen voi heijastua poistuman pienempänä korvaamistarpeena ja arvioitua alhaisempana työvoimankysyntänä. (Jorma Palola & Juhani Turkkila, 2006.)

Seutukunnan väestön ikärakenne on suotuista, sillä lasten osuus on keskiarvoa suurempi ja vanhusten osuus vain hieman maan keskitasoa suurempi. Lapsia on viidennes väestöstä ja osuus sekä määrä säilyvät nykytasolla myös tulevaisuudessa maan yleisestä kehityksestä poiketen. Yli 65-vuotaiden osuus tulee vuoden 2010 jälkeen kasvamaan voimakkaasti. Työmarkkinoille tulevien ja eläkkeelle poistuvien suhde on alueella keskimääräistä tasapainoisempi: työmarkkinoilta poistuvien määrä ylittää työmarkkinoille tulevien määrän kuitenkin jo heti ohjelmakauden ensimmäisinä vuosina. Poistuma eläkkeelle tulee olemaan suuri erityisesti palvelusektorilla. Valtion ja erityisesti kuntien työvoiman tarpeisiin vaikuttaa lähivuosina voimakkaasti poistuma ja palvelurakenteiden muutos. (Tilastokeskus, 2006)

Työvoiman saatavuusongelmat ovat lisääntyneet. Heikoin tilanne on metalli- ja rakennusalan sekä sosiaali- ja terveysalan ammattiteissa. Erikoisosaajien saatavuus on ollut jo pitkään vaikeaa. Vuonna 2005 työministeriön työnantajatieidustelun mukaan 30 % maakunnan työnantajista koki rekrytointiongelmia. Osaavasta, erityisammattitaitoisesta ja erikoistuneesta mutta monitaitoisesta itsenäiseen työhön pystyvistä työvoimasta on kasvavaa puutetta. Koulutustarpeen on ennustettu tulevaisuudessa kohdentuvan toisaalta perinteisiin suuren poistuman aloihin ja toisaalta uusiin kasvualoihin. Tietoteollisuuden ja sen sovellusten, hyvinvointialan, tuotantotekniikan ja luonnonvara- sekä ympäristöalan tarpeet korostuvat koulutuksen painotuksissa, mutta tärkeitä ovat myös kaikkia aloja koskeva kansainvälisen liiketoiminta- ja verkosto-osaamisen kehittäminen.

Seutukunnan liikenteellinen saavutettavuus on suhteellisen hyvä, vaikka sille tyypillinen piirre onkin suhteellisen pitkät etäisyydet ja osin ohuet liikennevirrat. Erityisesti osa vientirytyksistä kokee toimintaedellytykset logistiikan osalta jonkin verran heikommaksi kuin Etelä-Suomessa. Tilannetta voidaan kompensoida hyvillä pääliikenneyhteyksillä ja logistiikan osaamisella, joihin ohjelmakauden aikana kiinnitetään huomiota. Oulun seudulla on satama, lentoasema, yhdistettyjen kuljetusten terminaali ja suuri määrä logistiikkayritysten sekä kaupan terminaaleja. Uutta alueellista logistiikkakeskusta ollaan toteuttamassa myös Pyhäjärvelle.

Tieverkko on peitoltaan varsin kattava. Tieliikenne keskittyy päätieverkolle, mutta alempiasteinen verkko on tärkeä erityisesti metsäteollisuudelle ja alkutuotannolle. Tieverkon nykyinen kunto ja taso eivät kuitenkaan vastaa kaikilta osin tarpeita. Tämä koskee sekä pääteitä että alempaa tiestöä. Valtatiellä 4 välillä Jyväskylä-Oulu sekä erällä muilla päätieverkon jaksoilla tarvittaisiin nopeasti liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta parantavia toimenpiteitä, kuten ohituskaistoja, kevyen liikenteen järjestelyjä ja tien valaistuksen kehittämistä. Suomenselkätien (KT 58 Orivesi -

Kärsämäki) kehittäminen kantatietasoiseksi myös välillä Kinnula - Reisjärvi parantaa seutukunnan saavutettavuutta.

Seutukunnan perustiestö on rappeutumassa valtion vetäytyttyä yhä enemmän vastuusta alemman tiestön kunnossapidossa vähäisistä resursseista johtuen. Myös seutukunnan joukkoliikennepalvelut ovat jäämässä entistä enemmän kuntien vastuulle.

Rataverkon heikkenevä kunto ja taso ovat osin kustannustehokkaiden kuljetusten esteenä. Vähäliikenteisiä rataosia on ehdotettu eri yhteyksissä lakkautettavaksi, mikä on herättänyt voimakasta vastustusta seutukunnan alueella. Seutukunnan läpäisevä vähäliikenteinen rata Haapajärvi-Äänekoski sisältyy kuitenkin maakuntakaavan säilytettäviin rataosiin. Tärkeänä pidetään myös Ylivieska – Iisalmi henkilöliikenteen kehittämistä.

Lentäen seutukunnan saavutettavuus on kohtuullinen, sillä Oulun lentoasemalta on arkipäivisin välilaskujen kautta Keski-Eurooppaan ja Oulusta Helsinkiin on noin kaksikymmentä edestakaista lentovuoroa päivässä. Ajoaika Oulun lentoasemalle on noin kaksi tuntia.

Omiin energiavaroihin perustuvan energiatalouden keskeiset osat ovat seutukunnassa turpeen käyttö, vesivoiman tuotanto sekä metsän ja pelloilla tuotetun biomassan energiakäyttö. Näistä turpeella ja hakkeella on suurin aluetaloudellinen merkitys. Uusiutuvan energian tuotannon edellytykset kasvoivat päästökaupan käynnistyttyä, ja tämä on jo nyt alkanut heijastua metsähakkeen tuotannossa, pellettiteollisuuden kehittämisessä ja peltobioenergiahankkeissa. Seutukunnalla on määrätietoisesti toimien hyvät mahdollisuudet kehittyä uusiutuvan energiatalouden tuottajaksi ja kehittäjäksi.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan kehitys on ollut vahvaa. Alue on ollut BTV-indikaattorilla mitattuna menestynein maakunta pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Erityisesti tuotannon kasvu on Pohjois-Pohjanmaalla ollut maakuntien kärkeä. Maakunnan sisällä kehitys on kuitenkin voimakkaasti polarisoitunut. Nivala-Haapajärven seutukunta muodostaa yhdessä Ylivieskan ja Siikalatvan seutukuntien kanssa Oulun Eteläisen –aluekeskuksen, minkä viitekehyksessä seutukunnan kehitystä kuvaavia tilastoja on koottu liitteeseen 3.

6. Seutukunnan innovaatiojärjestelmä

Nivala-Haapajärven seutukunnan innovaatiojärjestelmä koostuu eri puolilla seutukuntaa sijaitsevista kehittämissympäristöistä. Niissä yhdistyvät yrityspalvelut, hautomopalvelut, koulutuspalvelut, tutkimus ja tuotekehitys sekä muut yritysten tarvitsemat innovaatiopalvelut. Järjestelmän toimijoita ovat seutukunnan kehittämissyhtiö Nihak Oy, kuntien kiinteistöyhtiöt, seutukunnan kunnat, seutukuntayhdistys ja Oulun Eteläisen Instituutti sekä muut korkeakoulukeskuksen osapuolet. Innovaatiojärjestelmää täydentävät korkeakoulustrategian ja Nihak Oy:n strategian hankkeet sekä projektit.

Toimenpiteet ja palvelut	ELME Studio	eB Studio	Kivi Studio	Maaseutu Studio	Herkku Studio	Puu	Muut
Toimintaympäristöjen rakentaminen	NTK Oy	?	PK Oy	?	PK Oy	?	
Toimintaympäristöjen koneet ja laitteet	KAM/NTK Oy	K-PAMK	KAM	HAI/KAM/?	PK Oy	?	
Toimintaympäristön ylläpito	PERUST OSK	?	KAM	HAI/KAM/?	PK Oy	?	
Esihautomo	KKK	KKK	KKK	KKK	KKK	KKK	
Yrityshautomo	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy
Koulutuspalvelut	STK/proj	STK/proj	STK/proj	STK/proj	STK/proj	STK/proj	STK/proj
Elinkeinoneuvonta	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy	Nihak Oy
Tuotanto- ja tuotekehityspalvelut	PERUST OSK	Centria	KAM/proj	?	?	?	
Tutkimus	KKK	KKK	KKK	KKK	KKK	KKK	KKK
Toimitilat	Nihak Oy/Kiint Oy:t	Nihak Oy/Kiint Oy:t	Nihak Oy/Kiint Oy:t	Nihak Oy/Kiint Oy:t	Nihak Oy/Kiint Oy:t	Nihak Oy/Kiint Oy:t	Nihak Oy/Kiint Oy:t
Projektitoiminta:							
palveluyritysten kehittäminen (PrpService/Stk)	x	x	x	x	x	x	x
tuotantoyritysten kehittäminen (ProProduction/Nihak)	x	x	x	x	x	x	x

Kuvio 1. Nivala-Haapajärven seutukunnan innovaatiojärjestelmä ja sen osapuolet

(NTK Oy=Nivalan Teollisuuskylä Oy, PK Oy=Pyhäjärven Kehitys Oy, KAM=Kalajokilaakson Koulutuskuntayhtymä, K-PAMK=Keski-Pohjanmaan Ammattikorkeakoulu, HAI=Haapajärven ammatti-instituutti, PERUST OSK=perustettava osuuskunta, KKK=korkeakoulukeskus, STK=seutukunta, Kiint. Oy:t=kuntien teollisuuskyläyhtiöt)

Seutukuntayhdistys valvoo jäsenkuntiensa etua alue- ja rakennepolitiikassa sekä edistää niihin liittyvien ohjelmien toteutumista kehittämissuhteina. Priorisoi hankkeita sekä kokoaa ja kohdentaa kuntien rahoitusosuudet aluekehitysprojekteihin strategian toteuttamiseksi.

7. Toimintalinjat ja toimenpiteet

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman ja Nivala-Haapajärven seutukunnan kehittämisstrategian toimintalinjat ovat samat. Toimintalinjat ovat TL1 Elinkeinot ja maakunnan kilpailukyky, TL 2 Osaaminen ja koulutus, TL 3 Hyvinvointi ja peruspalvelut, TL 4 Vetovoimaiset toimintaympäristöt ja TL 5 Alueiden toimintamallien kehittäminen.

Seutukunta kuului ohjelmakaudella 2000 - 2006 EU:n 1-tuen ja kansallisen 2-tuen piiriin. Vuosina 2007-2013 seutukunnan alue-poliittinen asema tarjoaa mahdollisuudet aktiiviseen ja tuloksekkaaseen kehittämistyöhön, jossa seutukunnan kasvupotentiaali pystytään hyödyntämään, sillä seutukunta kuuluu Euroopan Unionin rakennerahastotukien piiriin ja sinne tulee osoittaa entisenä EU:n 1tuen alueena asukasta kohden kaksinkertainen rakennetuki, kuin muualle maakunnan alueella.

Toimintalinjojen yhteyteen kirjatut toimenpiteet ovat lueteltu tässä suunnitelmassa suuntaa-antavasti. Ne yksilöidään vuosittain erikseen maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmaa (TOTSU) varten. TOTSU:n hankkeet kerätään yhteen seutukuntayhdistyksen toimesta.

TL1 Elinkeinot ja maakunnan kilpailukyky

Keskeisin näkökulma seutukunnassa on elinkeinotoiminnan kehittäminen ja alueen vetovoimaisuuden lisäämiseen. Lisäksi panostetaan kuntayhteistyön kehittämiseen julkisten palvelujen kehittämiseksi. Seutukunnan kehittämistoiminnan tavoitteena on edistää yritysten kannattavaa kasvua, turvata osaavan työvoiman saatavuus, ylläpitää kilpailukykyiset hyvinvointipalvelut sekä edistää kulttuurin ja vapaa-aikapalvelujen kehittymistä. Tavoitteiden saavuttamisella varmistetaan seutukunnan tasapainoinen tulevaisuus. Toiminnan voidaan katsoa toteuttavan maakuntaohjelmaa.

Seutukunnassa elinkeinotoimen kehittäminen pohjautuu NIHAK Oy:n strategian mukaisesti kehittämissympäristöihin ja niissä tehtävään palvelu-, tutkimus-, koulutus ja hautomotoimintaan.

- A. Yrittäjyyden eri vaiheiden tukeminen
 - Nihak Oy:n yrityshautomo
 - Seutu YPP
- B. Toimialojen kehittäminen ja yhteistyötä edistävät toimintaympäristöt
 - Nihak Studioiden vahvistaminen
- C. Kasvuhakuisten yritysten kansainväliset avaukset
 - Aluekeskuksen kansainvälistymispalvelut
 - Viexpon ja Fintran palvelut
 - Osallistuminen kansainvälisiin kehittämissuunnitelmiin
- D. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan aktivointi
 - Korkeakoulustrategian toteuttaminen
- E. Mobiiliteknologian soveltaminen
 - Mobiiliin toimintaympäristön kehittäminen ja ylläpitäminen

TL 2 Osaaminen ja koulutus

TL 2 Osaaminen ja koulutus

A. Nuorten koulutusmahdollisuudet

- Korkeakoulustrategian toteuttaminen
- Sivistystiimin tehtävät
- Aloituspajat väestöä vastaavalle tasolle

B. Osaava työvoima

- Henkilöstön koulutuspalvelut ja tarvittavan rahoituksen turvaaminen
- Korkeakoulustrategia

C. Oppimis- ja innovaatioympäristöt

- Nihakin strategian mukaiset studiot
- Korkeakoulustrategian mukaiset toimet studioympäristöissä

TL 3 Hyvinvointi ja peruspalvelut

Merkittävän haasteen aiheuttaa julkisen palvelutuotannon rakennemuutos, mikä vähentää pitkällä tähtäimellä työpaikkojen määrää kunnissa. Kunnat pyrkivät sopeutumaan työvoiman poistumaan ja kiristyvään talouteen sisäisin järjestelyin sekä lisäämällä keskinäistä yhteistoimintaa palvelujen järjestämisessä. Myös kuntien liitoksia selvitetään.

Seutukunnassa tavoitteena on kompensoida nämä työpaikkojen menetykset muiden toimialojen kasvulla, mihin seutukunnan edullinen ikärakenne ja kasvavat yritykset antavat hyvät mahdollisuudet.

A. Hyvinvointipalveluiden järjestämis- ja tuottamistapojen uudistaminen

B. Työelämässä olevien hyvinvoinnin edistäminen

- Henkilöstön koulutuspalveluiden tarjoaminen. (seutukuntayhdistys ja ammattiopistot, tyky -toiminta)

C. Moniongelmaisuuksien ehkäiseminen

1. Lapset ja lapsiperheet

2. Nuoret

- Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten työpajapalvelut (työpajayhdistys, seutukuntayhdistys ja lueen kunnat)

3. Työelämän ulkopuolella olevat

- Työvoiman koulutuspalvelut (työvoimatoimisto, ammattiopistot, seutukuntayhdistys)

4. Ikääntyneet

- Kunnat, seurakunnat ja muut yhteisöt

TL 4 Vetovoimaiset toimintaympäristöt

Vetovoimaisuus ja viihtyvyys

Poismuuton hidastuminen ja sisään muuton lisääntyminen ovat seutukunnan tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeitä asioita, missä yritystoiminnan, opiskelutoiminnan ja erityisesti ihmisten viihtyvyystekijöiden kehittyminen on ratkaisevaa, sillä työpaikkakehityksen uskotaan kehittyvän positiivisesti suhteessa työmarkkinoille tuleviin ikäluokkiin etenkin ohjelmakauden viimeisinä vuosina.

A. Kilpailukykyiset liikenneyhteydet ja logistiikkapalvelut

- Tielaitos, kunnat ja tiekunnat

B. Laadukas asuin- ja yritys ympäristö

- Nihak Oy ja kunnat

C. Vetovoimakohteiden ja -alueiden kehittäminen

- Kunnat ja järjestöt
- D. Kehittynyt alueellinen energiantuotanto
 - Kaukolämpöyhtiöt, ammattikorkeakoulu, Haapajärven maaseutuoppilaitos, yritykset

TL 5 Alueiden toimintamallien kehittäminen.

- A. Alueiden kehittämisen koordinointi- ja toteuttamisverkosto
 - Seutukuntayhdistys ja sen toimielimet
- B. Uusien rakenteiden ja toimintamallien kehittäminen
 - Seutukunnan tiimit, seutukuntahallitus
- C. Yhteistyömallien kehittäminen
 - Kunnat, seutukunnan tiimit, seutukuntahallitus
- D. Kansainvälisyyden kehittäminen
 - EU-tietokeskus, Oulun Eteläisen kv-tiimi, Centria, seutukunnat

8. SEURANTA

Ohjelman toteutumista seuraavat seutukuntahallitus ja –valtuusto. Vuosittain laaditaan hankeluettelo, johon kerätään kaikki aluekehitysvaroin seutukunnassa toteutettavat kehittämishankkeet toimintalinjoittain. Lisäksi laaditaan projektien vaikuttavuusarvio, jonka aineisto kerätään projektien toteuttajilta, rahoittajilta ja kohderyhmiltä. Tarkoitus on, että resurssit kohdennetaan seutukunnan kasvua ja elinvoimaisuutta tukeviin toimenpiteisiin.

Seutustrategiaa päivitetään tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran vuodessa marraskuun aikana pidettävässä seutukuntavaltuuston kokouksessa. Strategia rakentuu seutukunnan toimintaympäristön analyysin varaan. Toimintaympäristön muutokset, jotka eivät ole arvioidun kehityksen mukaisia, aiheuttavat mahdollisesti muutostarpeita strategisissa linjauksissa. Muutospaineita saattavat aiheuttaa myös strategiset linjaukset ja päätökset, jota seutukunnan kunnissa tehdään puitelain toimeenpanon liittyen. Tämän strategian linjaukset perustuvat toukokuun 2007 tilanteeseen.

Seutustrategian ympäristövaikutusten osalta viitataan Pojois-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2007-2020 ympäristöselostukseen, sillä strategialla lähtökohtaisesti toteutetaan em. ohjelmaa Nivala-Haapajärven seutukunnan alueella. Ympäristöselvitys löytyy maakunnan liiton sivuilta osoitteesta www.pohjois-pohjanmaa.fi.

Lähdeluettelo

Kivelä, Torsti (2006). Globalisaatiosta: Teoksessa: Katsaus kuntien toimintaympäristöön 2006: 3-4. Toim. Santtu Pruun & Torsti Kivelä. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Parjanne, Risto (2006). Esipuhe: Teoksessa: Katsaus kuntien toimintaympäristöön 2006: 2. Toim. Santtu Pruun & Torsti Kivelä. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Sinisalo, Timo ja Bruun, Santtu (2006). Alue- ja kuntarakenteen muutos: Teoksessa: Katsaus kuntien toimintaympäristöön 2006: 4-6. Toim. Santtu Pruun & Torsti Kivelä. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Tilastokeskus (2007). SeutuNet - Oulun Eteläinen. Saatavissa 4.4.2007:
http://tilastokeskus.fi/tup/seutunet/ouluetela_index.html

Kuntien eläkevakuutus (2006). Työnantajien extranet. Saatavissa 4.4.2007:
<https://palveleva.keva.fi>

Laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta (2007). Saatavissa 16.4.2007:
[http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/1e774481168d38d1c225727c002b774f/\\$file/laki_kuntajapalvelurakennemuutuksesta_090207.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/images.nsf/files/1e774481168d38d1c225727c002b774f/$file/laki_kuntajapalvelurakennemuutuksesta_090207.pdf)

Valtioneuvosto (2007). Tiedote 100/2007. Saatavissa 16.4.2007:
<http://www.vn.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?oid=190663>

Pohjois-Pohjanmaan liitto (2006). Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2015. Saatavissa 16.4.2007 www.pohjois-pohjanmaa.fi

Palola, Jorma ja Turkkila, Juhani (2006). Kunta-alan henkilöstö- ja työmarkkinakehitys: Teoksessa: Katsaus kuntien toimintaympäristöön 2006: 7-8. Toim. Santtu Pruun & Torsti Kivelä. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Liite 1.

Seutukunnan ohjelmaympäristö vuosina 2007-2013

Seutukuntaa koskettava ohjelmaympäristö on ryhmitelty strategisiin ohjelmiin ja rahoitusohjelmiin. Strategiset ohjelmat ovat seutukunnassa toimivien alue- ja rakennetyötä suorittavien ja ohjaavien tahojen laatimia strategisia suunnitelmia, jotka eivät sisällä rahoitusta. Niitä toteutetaan kehittämissuunnitelmina rahoitusohjelmien varoilla. Rahoitusohjelmat ovat alue- ja rakennetyötä rahoittavien viranomaisten ja seutukuntien ohjelmia, jotka sisältävät rahoituksen lisäksi kuvaukset tavoitelluista vaikutuksista ja toimintalinjoista.

Strategiset ohjelmat

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma

Tärkein maakunnan kehittämistä ohjaava suunnitelma, jota toteutetaan valtion, kuntien ja EU:n sekä yksityisten varoilla. Vuosittain laaditaan ohjelman toteuttamis-suunnitelma (TOTSU), johon toteutettavat kehittämissuunnitelmat kerätään.

Mitkä ovat seutukunnan suuret projektit, jotka TOTSUun kirjataan vuosille 2007-2008? Millaisille toimintalinjoille seutukunta/kunnat toivoo/toivovat projekteja asetettavan vuosina 2007-2008?

Nivala-Haapajärven seutustrategia 2013

Suunnitelma siitä, miten maakuntaohjelmaa toteutetaan Nivala-Haapajärven seutukunnassa. Kuvaus Nivala-Haapajärven seutukunnan innovaatioympäristöstä ja sen kehittämisestä vuosina 2007-2013. Ohjelma laaditaan aikaisempien kehittämissuunnitelmien pohjalta toiminnassa mukanaolevien tahojen strategiat huomioiden. Ohjelman luonnos laaditaan kirjoituspöytätyönä seutukunnan toimistossa ja sen strateginen kärki terävöitetään seutukuntahallituksen seminaarissa Kärsämäellä 18.9.2006. Seutustrategia sovitetaan osaksi Oulun Eleläinen 2015 –kehittämissopimusta.

Oulun Eteläinen 2015 -kehittämissopimus /Oulun Eteläisen aluekeskusohjelma

(Lähde: Oulun Eteläinen 2015 -kehittämissopimusluonnos 1.6.2006).

Seutukunta muodostaa yhdessä Ylivieskan ja Siikalatvan seutukuntien kanssa Oulun Eteläinen – aluekeskusalueen, jonka aluekeskusohjelmaa toteutetaan parhaillaan laadittavan Oulun Eteläinen 2015 -kehittämissopimuksen puitteissa. Alueen toiminnallinen yhtenäisyys perustuu kolmen perinteisen jokilaaksomyötäisen yhteistyöyöhykkeen jatkuvasti kasvavaan vuorovaikutukseen. Vuorovaikutus käsittää yritysten välistä yhteistyötä (tiivit alueen sisäiset alihankinta- ja yhteis-työverkostot), yhteistyötä julkisten palvelujen järjestämisessä (koulutus, terveystyö, jätehuolto jne.) sekä kuntien välistä asiointia ja työssäkäyntiä.

Oulun Eteläinen 2015 –kehittämissopimus kootaan seutustrategioiden pohjalta. Seutukunnan kehittämissuunnitelman toimenpideoSION pitää yksilöidä myös OE 2015 kehittämissopimukseen kirjattavat hankkeet.

Nivala-Haapajärven seutukunnan kehittämissuunnitelma Nihak Oy:n strategia

Nivala-Haapajärven seutukunnan kehittämissuunnitelma Nihak Oy:n strategia rakentuu viiteen seutukunnalliseen kehittämissuunnitelmaan kohdistuvaan jatkuvasti vahvistuvan tutkimus-, koulutus-, hautomo- ja yrityspalvelutoiminnan varaan. Kehittämissuunnitelmat ovat studioita, joissa tarjotaan koulutus ja tutkimuspalveluja korkeakoulustrategian linjausten ja yritysten tarpeiden mukaisesti. Nihak – yritys- ja hautomo toimii kaikissa seutukunnan kunnissa.

Oulun Eteläisen korkeakoulustrategia

(Lähde: Oulun Eteläisen korkeakoulustrategia 2005 - 2010)

Oulun Eteläisen korkeakouluverkosto muodostuu alueen kolmen ammattikorkeakoulun yksiköistä, Oulun yliopistosta ja ammatillisista oppilaitoksista. Kehittämissympäristöt muodostuvat osaajatiimeistä, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta sekä laboratorioista ja muodostavat Nivala-Haapajärven seutukunnassa Nihak Oy:n studioiden kanssa maakuntaohjelmassa mainitun seutukunnan innovaatiojärjestelmän.

Oulun Eteläisen vahvuuksien mukaisesti alueella panostetaan koulutuksessa, tutkimuksessa ja kehittämisessä sekä innovaatio toiminnan ja yrittäjyyden edistämässä:

- elektroniikan mekaniikkaan ja metalliin (ELME)
- puutuotealaan
- tieto- ja viestintäteknologiaan (ICT)
- hyvinvointialaan
- humanistis-kulttuuriseen alaan
- matkailuun
- luonnonvara-alaan

Kehittämissympäristöjen tehtävänä on innovoida huipputeknologia tai prosessi, joka parantaa alueen ansainvälistä kilpailukykyä. Kehittämissympäristöjen toiminta on kuvattu erillisessä liitteessä.

Rahoitusohjelmat

Pohjois-Suomen kilpailukyky ja työllisyys -ohjelma 2007 – 2013

Pohjois-Suomen rakennerahastorahoitus 2007 – 2013

(Lähde: Sisäasianministeriö, muistio SM095:00/2004 20.4.2006)

Suomen kansallisen alue- ja rakennepoliittikan strategian luonnoksessa todetaan Pohjois-Suomen rahoituksesta, että tavoite 6 -alueiden (nykyiset tavoite 1 -alueet) ja muiden alueiden välillä sovelletaan selkeästi eriytyvää tukitasoa noudattaen nykyisen ohjelmakauden tavoite 1 - ja 2 -ohjelmien tukitasojen suhdetta. Nykyisellä ohjelmakaudella tavoite 1 -ohjelmassa tuki-intensiteetti on 117 euroa/asukas/vuosi ja tavoite 2 -ohjelmassa 60 euroa/asukas/vuosi. Suhdeluku on tällöin 66,1 : 33,9. Saarijärvi-Viitasaaren seutukunnan tukitaso on identtinen Pohjois-Suomen nykyisten tavoite 1 -alueiden tukitason kanssa.

Pohjois-Suomen rahoitus 2007 - 2013 (ml. Saarijärvi-Viitasaaren seutukunta) on 429 milj. euroa. nykyisten tavoite 1 -alueiden tuki-intensiteetti kaudella 2007 - 2013 on noin 122 euroa/asukas/ vuosi ja muiden alueiden tuki-intensiteetti noin 62 euroa/asukas/vuosi, kun sovelletaan tukitasojen suhdelukua. Tuki-intensiteetit perustuvat vuoden 2004 väestömäärään. Erityisrahoitus (35 euroa/ asukas/vuosi) on laskettu vuoden 2002 väestömäärää käyttäen, koska komissio kohdentaa erityisrahoituksen Pohjois-Suomeen perustuen vuoden 2002 väestömäärään.

Pohjois-Suomessa nykyisten tavoite 1 -alueiden rakennerahastovaroista (EAKR+ESR) alueellisessa päätöksenteossa oleva rahoitus on 210 milj. euroa, Pohjois-Suomen muilla alueilla 128 milj. euroa ja Saarijärvi-Viitasaaren seutukunnassa 22,5 milj. euroa (taulukko 1.).

Suomen kansallisen alue- ja rakennepoliittisen strategian mukaan viisikymmentä prosenttia Etelä-, Länsi- ja Pohjois-Suomen ESR-osuudesta kohdentuu valtakunnallisen ESR-ohjelman rahoitukseen. Rahoitus kohdentuu teemojen/hankkeiden toteutuksessa alueille. Siitä voidaan myös ministeriöiden päätöksellä siirtää rahoitusta ESR-ohjelman alueellisiin osioihin. valtakunnallista ESR-osuutta pyritään kohdentamaan Etelä-Suomen, Länsi-Suomen ja Pohjois-Suomen suuralueille strategia-asiakirjan taulukon 1 mukaisesti; sekä valtakunnallista että alueellista kohdentumista seurataan vuosittain.

Rahoituksen kokonaismäärä ja jako toimintalinjoittain

(Lähde: Pohjois-Suomen kilpailukyky ja työllisyys -ohjelma 2007 - 2013, luonnos 5.6.2006)

Pohjois-Suomen kilpailukyky ja työllisyys -ohjelman rahoitus Euroopan aluekehitysrahastosta on ohjelmakaudella yhteensä 277 milj. €. Rahoitettavissa toimissa EU-rahamen osuus voi olla enintään 50 % julkisesta rahoituksesta.

Ohjelman toteutuksessa rahoitusta suunnataan Pohjois-Suomessa siten, että liittymissopimuksen mukaisten tavoite 6 -alueiden osuus on 59,6 % ja muiden alueiden osuus 40,4 %.

Ohjelman EU -rahamen kehiksestä varataan tekniseen apuun 4 %. Muu osa jakaantuu toimintalinjojen kesken seuraavasti: TL 1 noin 40 % ja TL 2 noin 60 %.

Maaseudun kehittämisohjelma

Valtakunnallinen Manner-Suomen maaseutuohjelma, jossa on maakunnalliset itsenäiset osiot. Maaseutuohjelma ohjaa EMR -kehittämisarojen käyttöä maakunnassa. Sitä käytetään myös taajamien ulkopuolella sijaitsevien pienyritysten tukien. Rahoja hallinnoi TE-keskuksen maaseutuosasto. EMR-rahoitusta on käytössä likimain sama määrä, kuin edellisellä ohjelmakaudella.

ESR -ohjelma, jossa

Pohjois-Suomen osuus

61 milj. euroa EU rahat, kansalliset vielä auki
Valmistelua johtaa Helaakosken Leila, sihteerinä toimii Leena Ruoporo

Valtakunnallinen ESR -osuus

Pohjois-Suomelle optio rahoitusta 61 milj. euroa EU rahaa
Erillisiä teemahakuja, joiden puitteissa rahoitusta jaetaan

LEADER -yhteisöaloiteohjelma

(Lähde: Pohjanmaan Jokilatvat ry / Keskipiste-LEADER: Kehittämisohjelma 2007 - 2013)

Nivala-Haapajärven ja Siikalatvan seutukuntien alueella LEADER-ohjelman toteuttajana toimii Pohjanmaan Jokilatvat ry / Keskipiste-LEADER. Sen valitsema toimintatapa koko yhdistyksen toimintahistorian ajan on perustunut alueen tasapuoliseen kehittämiseen rahoittamalla elinkeinokytkentäisiä hankkeita. LEADER II -kaudella (1995 - 1999) toimintamallia hahmoteltiin ja ja LEADER+ -kaudella (2000 - 2006) sitä on edelleen syvennetty ja vahvistettu. Aiemman toiminnan kokemusten, strategiatyössä alueen asukkailta ja sidosryhmiltä saadun palautteen sekä hallituksen tekemien linjausten perusteella ohjelmakauden 2007 – 2013 toiminnan painopisteinä ovat elinkeinotoiminnan ja nuorisotoiminnan kehittäminen.

Kehittämisaloiteista ja sidosryhmiltä saadussa palautteessa on mainittu lähes poikkeuksetta hanketyön suuri byrokratian määrä. Erityisesti pienten hankkeiden osalta hakuprosesseja ja paperityön määrää tulisi keventää. Keskipiste-LEADER pyrkii helpottamaan tilannetta ohjelmakaudella 2007 – 2013 sateenvarjomallin avulla. Sateenvarjohankkeilla tarkoitetaan hankekokonaisuuksia, jotka toimintaryhmä hakee TE-keskukselta ja josta ryhmä myöntää hakijoille pieniä osahankkeita kevyellä menettelyllä. Tällaiset kokonaisuudet voivat olla esimerkiksi investointihankkeille ja kehittämishankkeille erikseen.

Leader -toimintaan vuosina 2007 - 2013 käytettävissä olevat varat ei ole vielä selvillä. (Suomen maaseutuohjelma)

NORD -ohjelma

EU:n naapurisuusohjelma, joka suuntautuu Ruotsiin ja Norjaan. Ohjelma valmistelu on kesken ja sitä vetää ruotsalainen NORDREGIO. Valmisteluun liittyvä seuraava partnerikokous pidetään Ravaniemellä 31.8.2006. Ohjelma on tässä vaiheessa saatavana ainoastaan ruotsin kielellä.

Euregio Karelia naapuruusohjelma

Naapuruusohjelmat ovat Euroopan unionin ulkorajaohjelmia, joilla pyritään edistämään raja-alueiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä, hyvää naapuruutta. Naapuruusohjelmat korvaavat entiset Interreg III A ja Tacis CBC -ohjelmat.

Suomessa toimii neljä naapuruusohjelmaa, joista kolme kohdistuu Venäjän rajalle. Yksi näistä on Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien sekä Karjalan tasavallan yhteinen Euregio Karelia naapuruusohjelma. Ohjelmalla tuetaan rajat ylittävää taloudellista ja sosiaalista yhteistyötä. Yritystoiminnan osalta yhteistyöalueena voi olla myös Pietarin kaupunki sekä Leningradin, Murmanskin ja Arkangelin alueet. Hankkeisiin voivat osallistua toimijat myös Lapin ja Pohjois-Savon maakunnista.

X-Branches –ohjelma

X-Branches –ohjelma kuuluu EU:n innovatiiviset toimet ohjelmiin. Ohjelman kustannusarvio on noin 3,9 miljoonaa euroa. Ohjelman tavoitteena on vauhdittaa Pohjois-Suomessa uutta kasvua toimialojen välisten innovaatioiden ja uusien palvelukonseptien avulla. Nyt tehtyjen päätösten jälkeen X-Branches-ohjelmasta rahoitettujen hankkeiden yhteenlasketut kokonaiskustannusarviot ovat noin 2,2 miljoonaa euroa. Hankkeet ovat pääosin 2 vuoden mittaisia. Ohjelmaa hallinnoi Pohjois-Pohjanmaa liitto, Keski-Pohjanmaan ja Lapin liitot koordinoivat ohjelman toteutusta omilla alueillaan. Ohjelma-aika on 1.1.2006-31.12.2007.

Nivala-Haapajärven seutukunnan kehittämisstrategian toteuttamiseksi hyödynnetään kansalliset ja Euroopan Unionin kehittämisohjelmat. Kehittämisstrategia toteutetaan kehittämishankkeina, joita suorittavat pääasiassa seutukunnassa toimivat kehittäjä- ja koulutusorganisaatiot seutustrategian sekä omien strategioidensa ja tavoitteidensa mukaisesti.

Liite 2.

Seutukunnan SWOT

Vahvuudet	Mahdollisuudet
väestön ikärakenne on hyvä suhteellisen hyvä työllisyysaste monipuolinen ammatillinen koulutus hyvät julkiset palvelut kohtuullinen saavutettavuus kehittyviä osaamiskeskuksia yhdistetty kunnallinen elinkeinotoimi, hautomot alueellisesti monipuolista kulttuuri- ja harrastustoimintaa	ikärakenne mahdollistaa tuotannolliset investoinnit aktiivinen elinkeinopoliittika osaamiskeskusten voimistuminen ja kasvu oppilaitosten vetovoiman parantuminen sisään muuton lisäämiseksi uudet palvelurakenteet tuovat liikkuvuutta kuntatalouteen kansainvälistyminen tuo työtä ja aktiivisuutta
Heikkoudet	Uhat
suhteellisesti alhainen koulutustaso vähäinen sisään muutto heikko kuntatalous yhteistyökyvyttömyys palveluiden järjestämisessä sirpaloitunut yhdyskuntarakenne puuttuu vetovoimainen keskus hajanainen hallinto	maapalloistuminen vie tuotantotoimintaa pois AMK-koulutus ei lisääntynyt/vähenee alueella, jolloin korkea-asteen opiskelijat juurtuvat kasvukeskuksiin

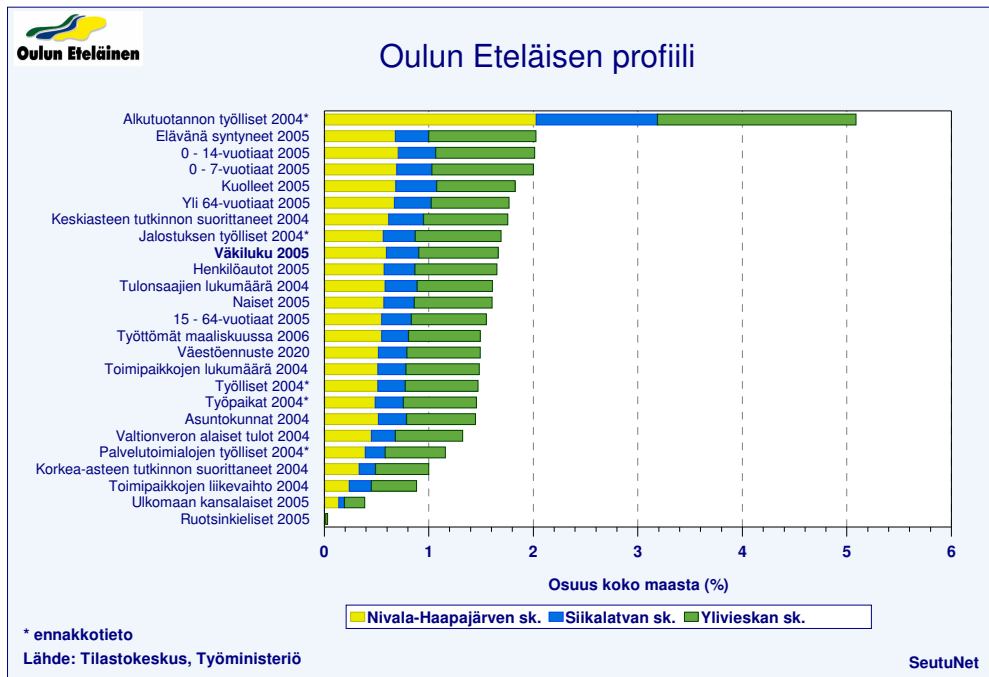
Nivala-Haapajärven seutukunnan SWOT –analyysi.

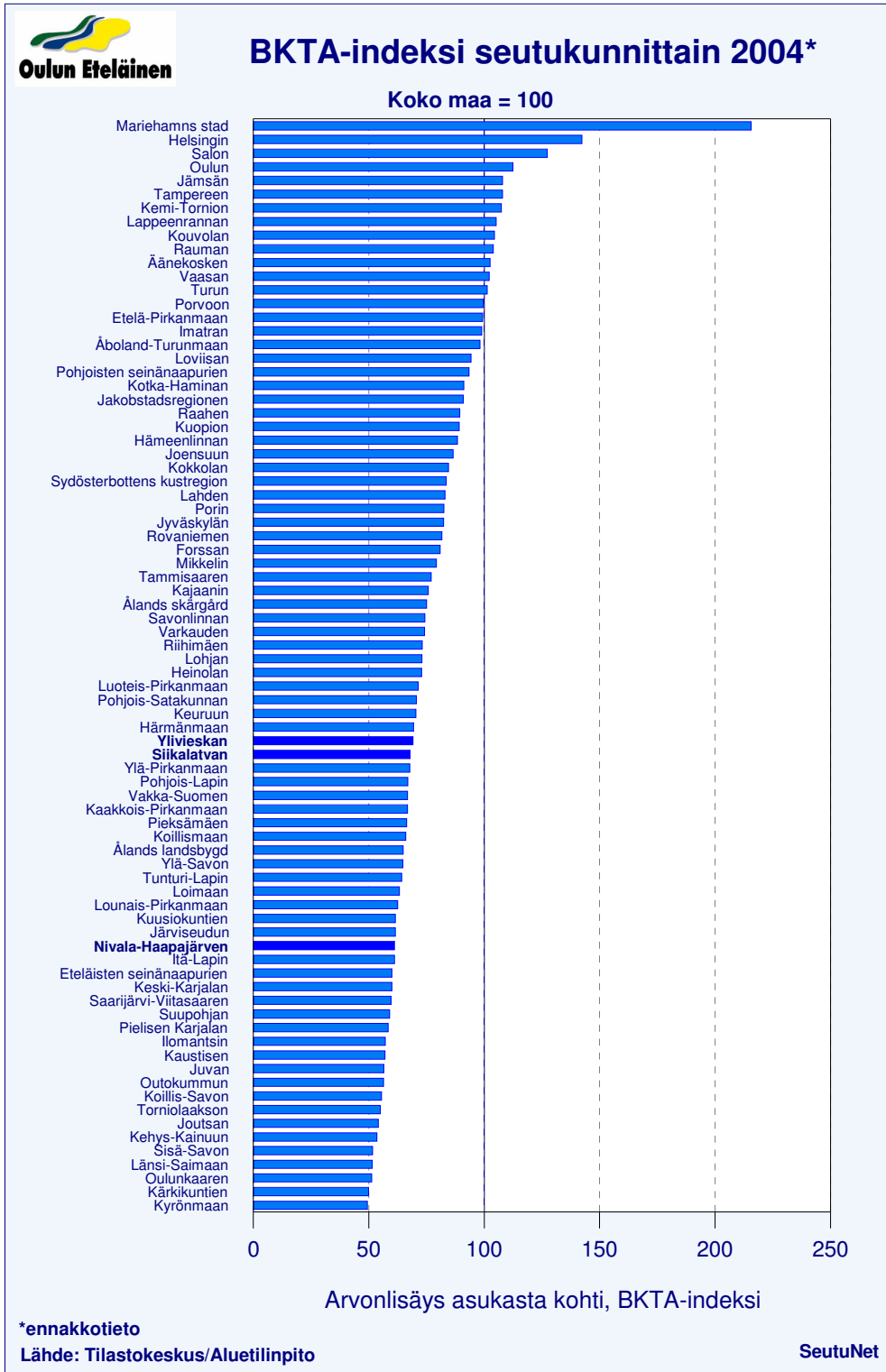
Nivala-Haapajärven seutukunnan vahvuutena on osaava ja motivoitunut työvoima sekä nuori ja aktiivinen väestö, jolla on seutukunnan avaintoimialoilla tarvittavaa osaamista. Seutukunnan vahvuuksia ovat myös tuotannollisen toiminnan jakautuminen useille toimialoille sekä hyvä oppilaitosverkosto, joka tarjoaa eri alojen opetusta.

Seutukunnan heikkouksia ovat vähäinen sisäänmuutto, korkeahko työttömyys ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden alhainen osuus väestöstä.

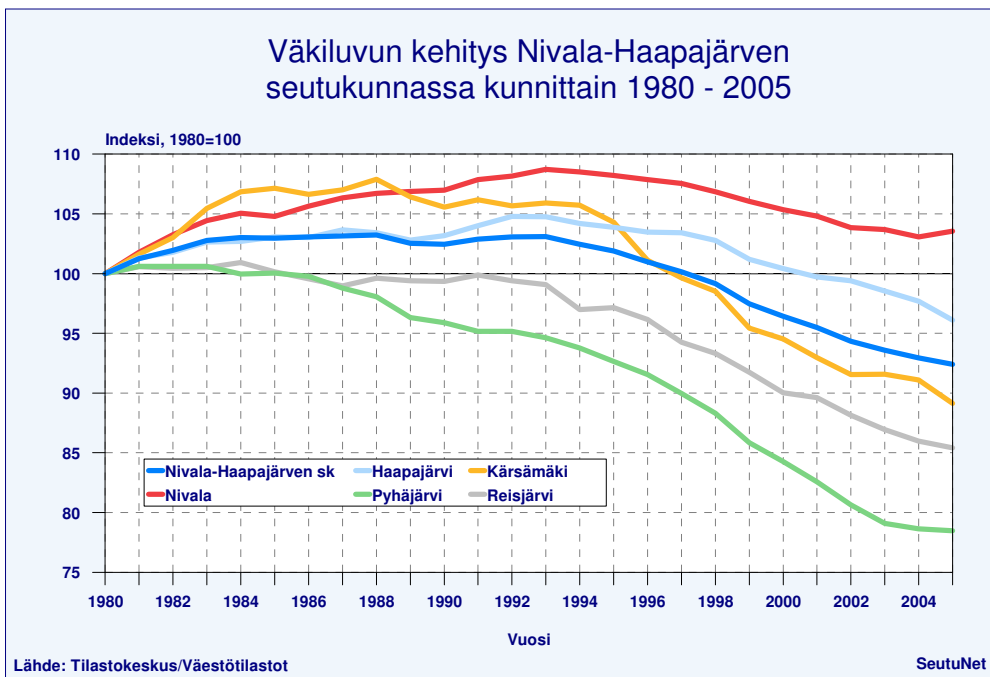
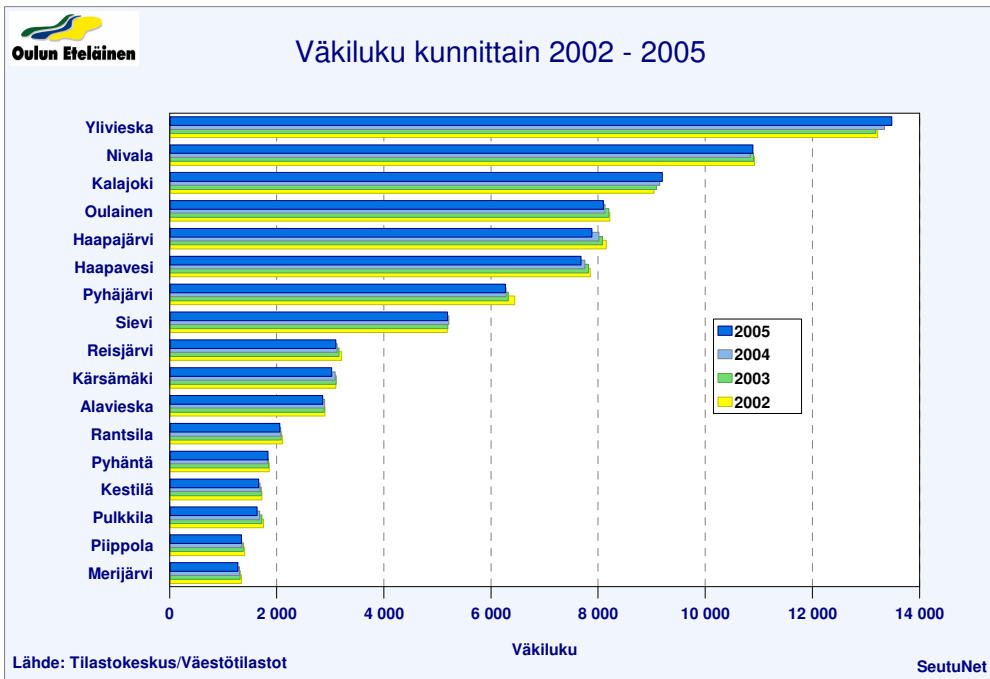
Liite 3. Seutukunta tilastojen valossa

Seutukunnan profiili ja asema BKT -vertailussa

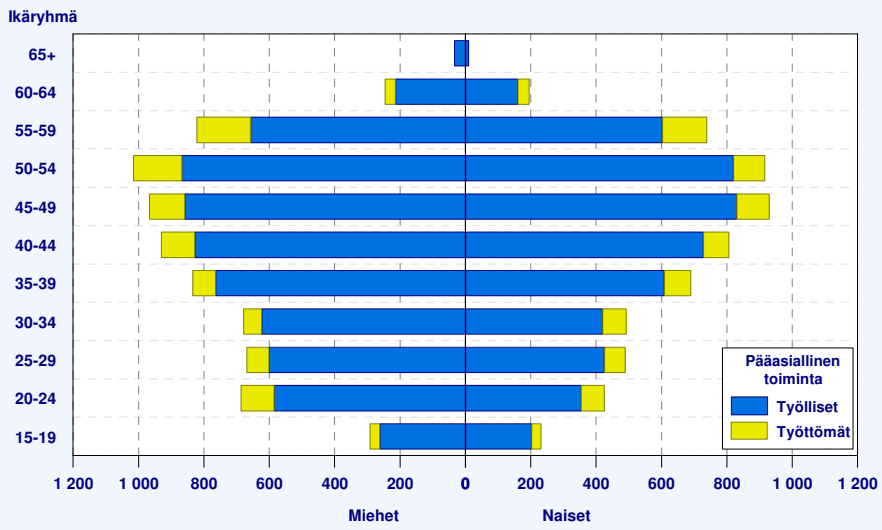

Väestö ja työvoima

Työvoima iän ja sukupuolen mukaan Nivala-Haapajärven seutukunnassa 2004

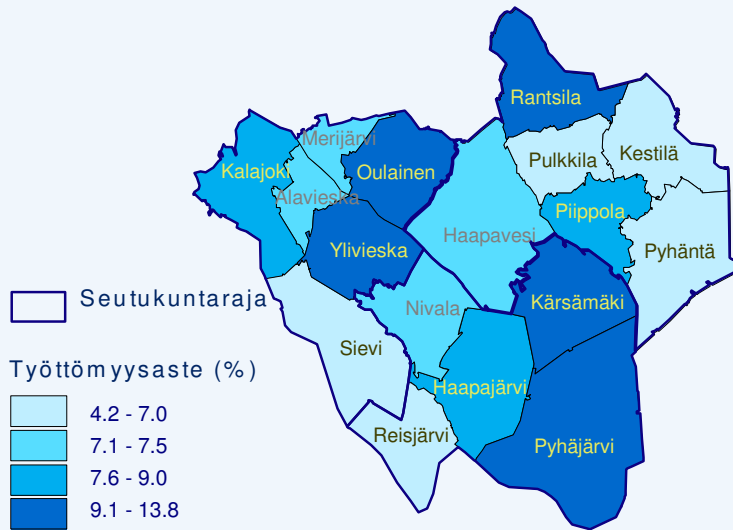

Lähde: Tilastokeskus/Työssäkäyntitilasto

SeutuNet

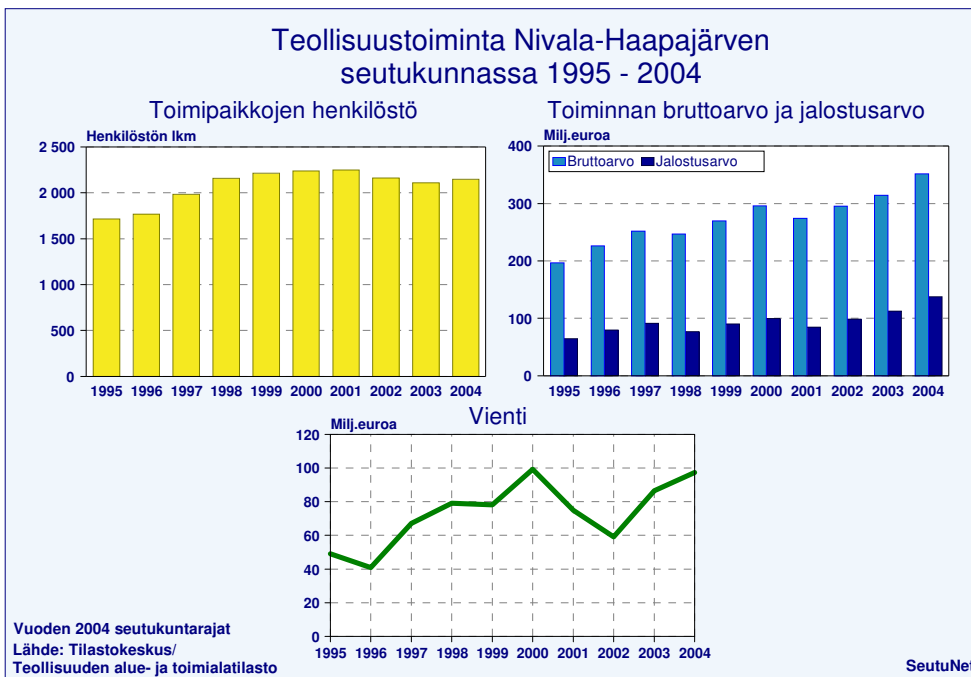
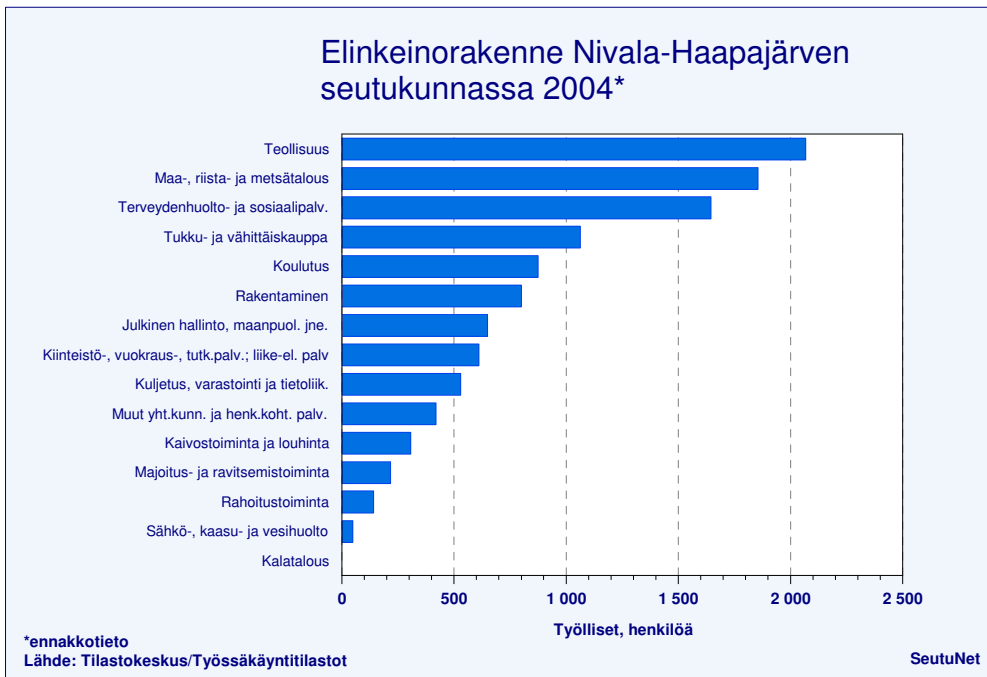
Työttömyysaste kunnittain syyskuussa 2006

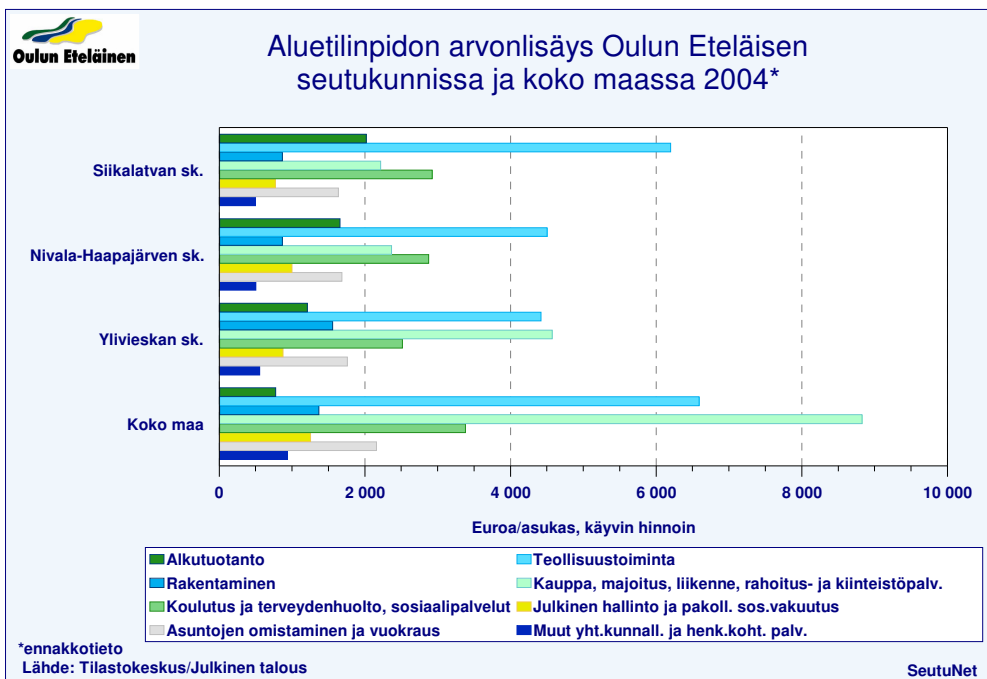
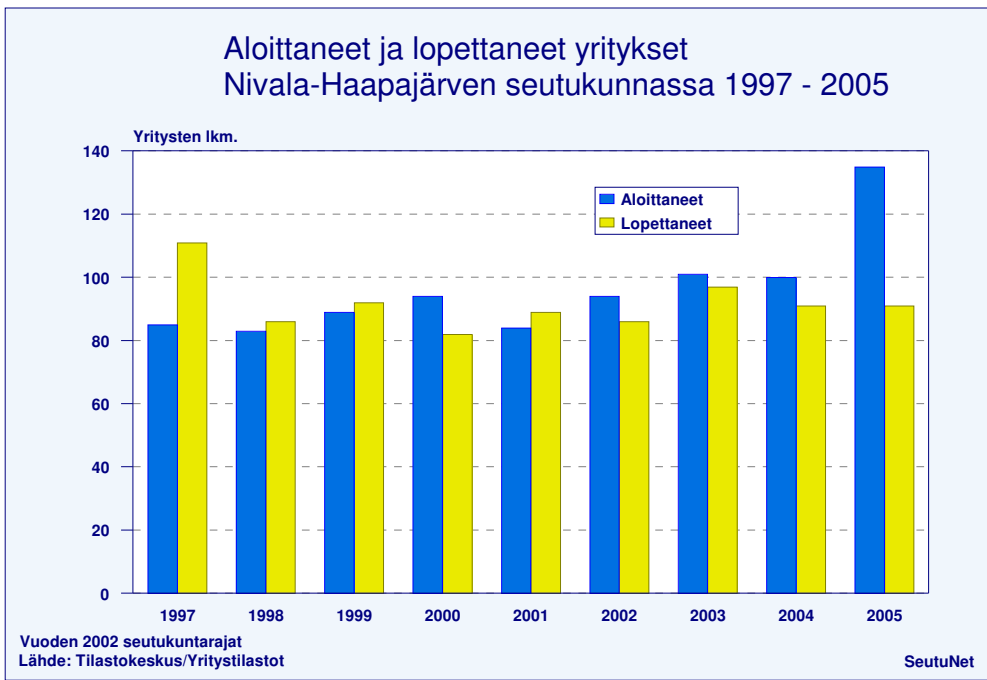

Lähde: Tilastokeskus/Altika/Työministeriön tilastot

SeutuNet

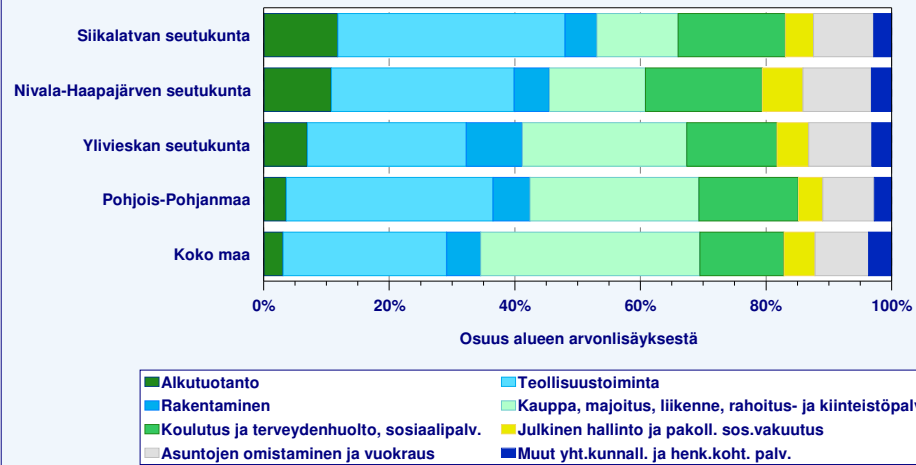
Elinkeinot ja yritystoiminta

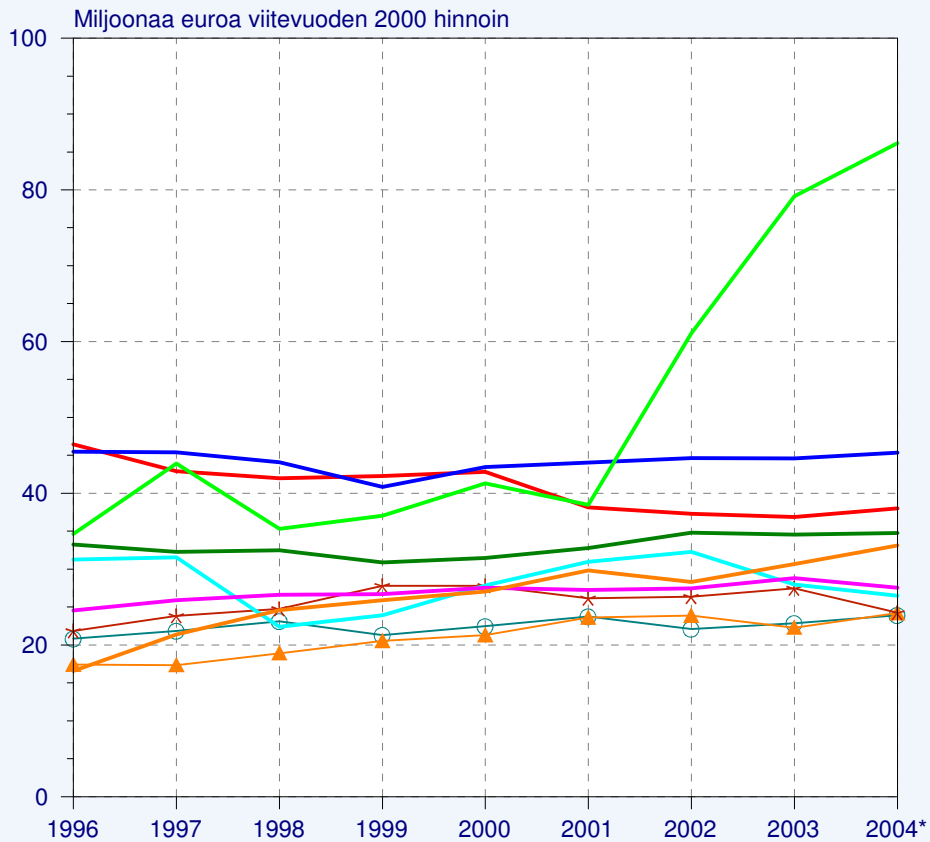
Toimialojen osuudet arvonlisäyksestä Oulun Eteläisen seutukunnissa ja koko maassa 2004*

*ennakkotieto
 Vuoden 2004 seutukuntarajat
 Lähde: Tilastokeskus/Julkinen talous

SeutuNet

Alue-tilinpidon arvonlisäys toimialoittain Nivala-Haapajärven seutukunnassa 1996 - 2004*

Toimialat (10 suurinta):

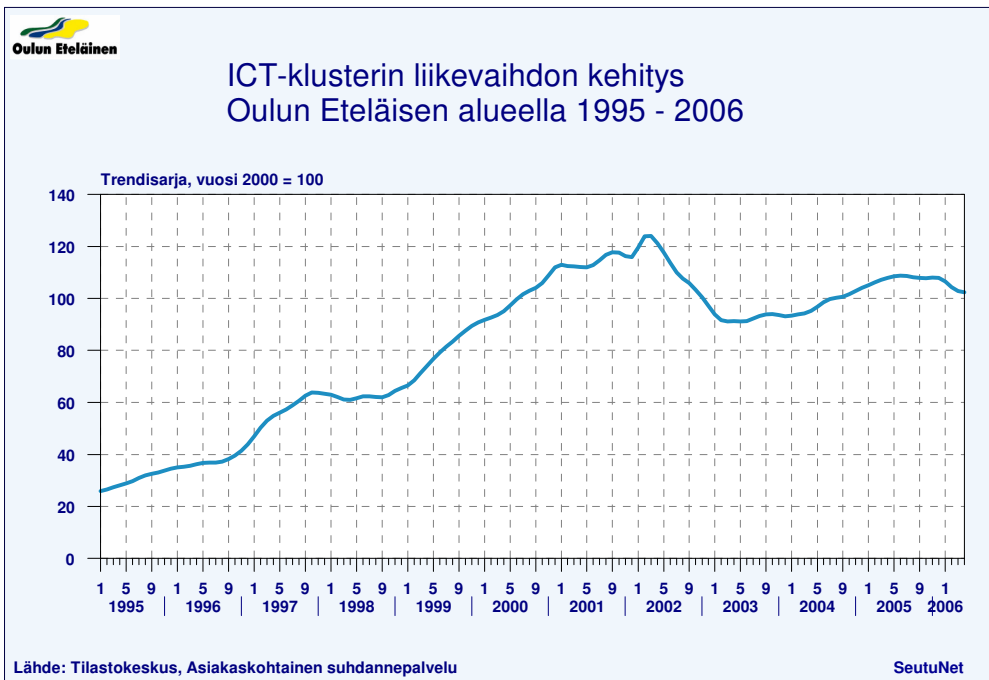
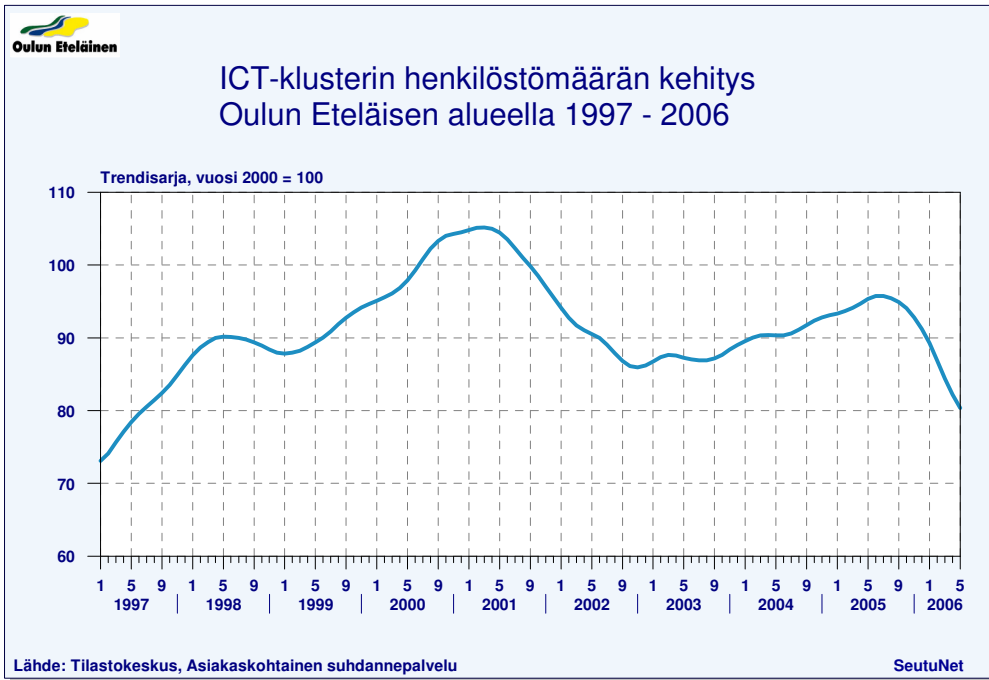
- Muu teollisuus
- Asuntojen omistus ja vuokraus
- Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut
- Koulutus
- Perusmetall., metallituot., koneiden, sähkötek. tuot. ja kulkun. valm.
- Hallinto ja pakollinen sosiaalivakuutus
- Maa- ja riistatalous
- ★ Rakentaminen
- ▲ Puun, massan ja paperin valmistus; koston. ja painaminen
- ⊕ Tukku- ja vähittäiskauppa

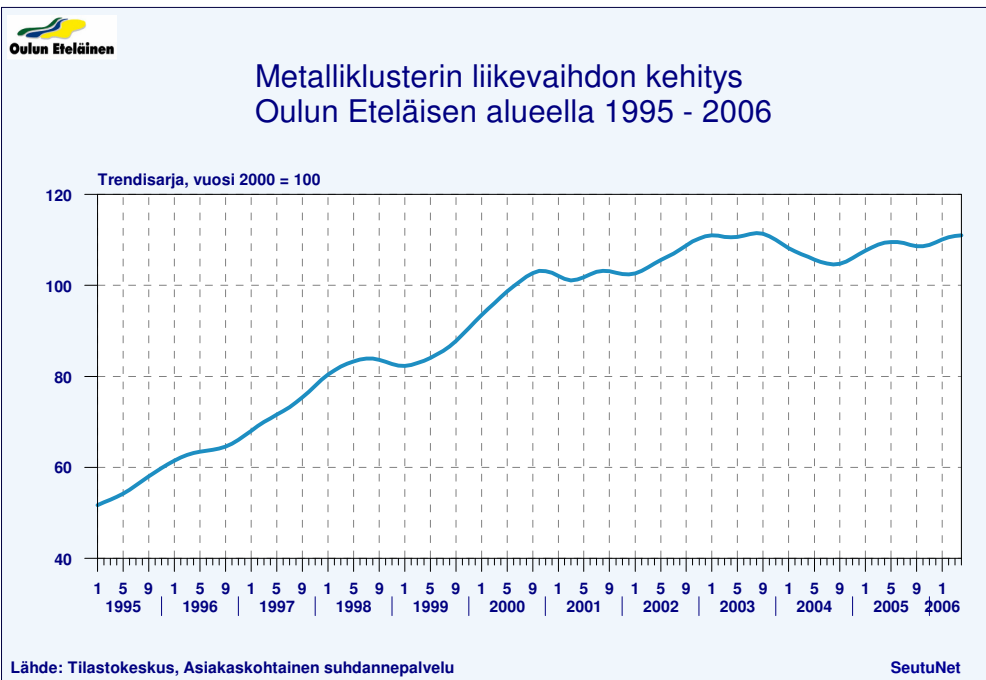
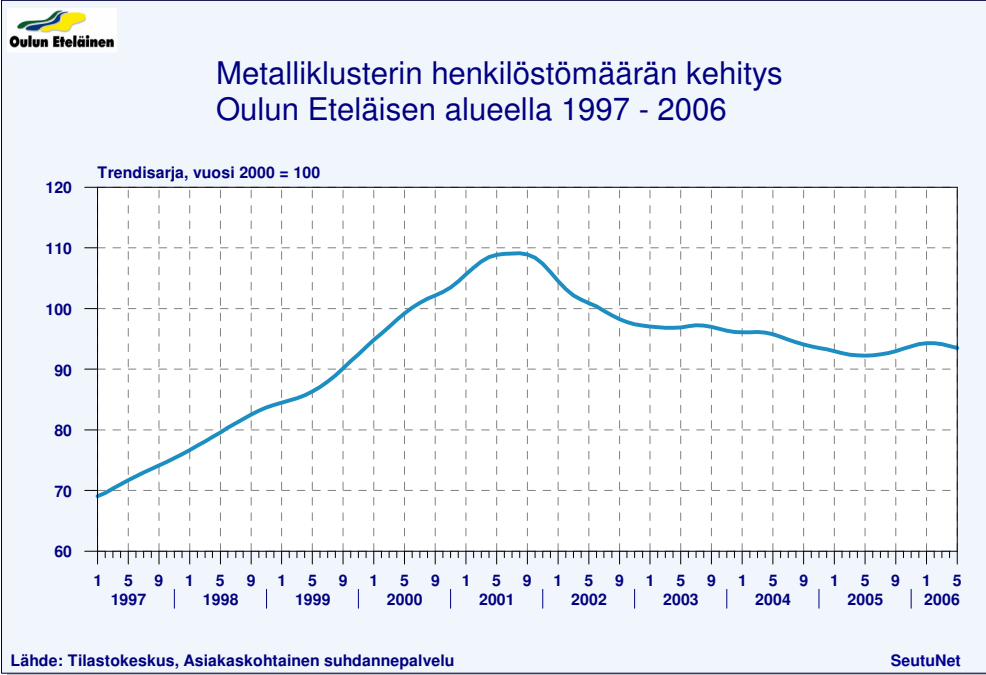
*ennakkotieto

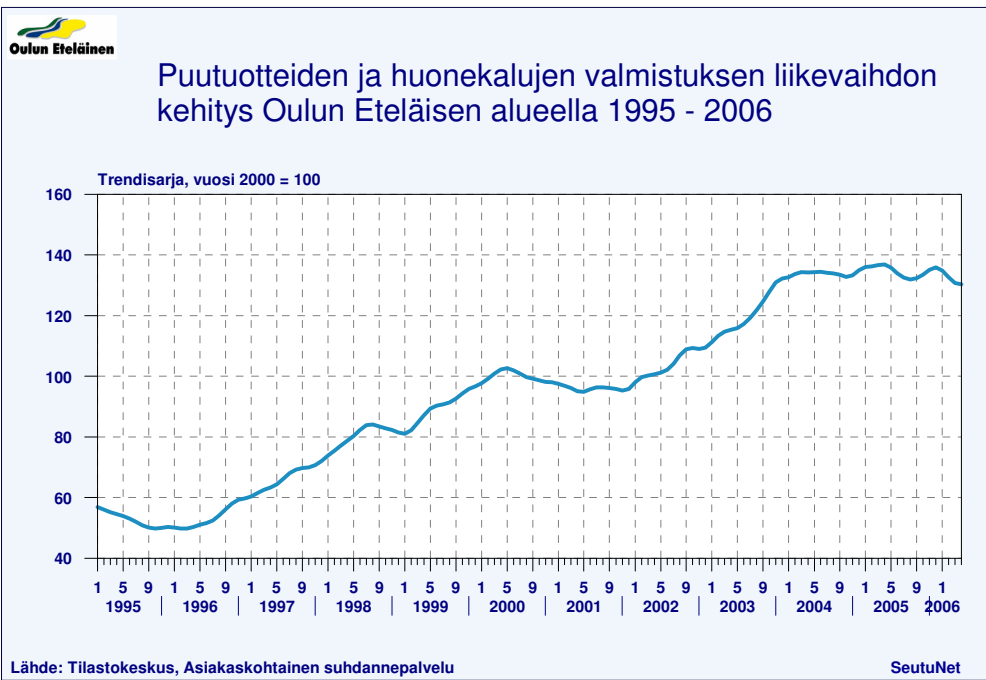
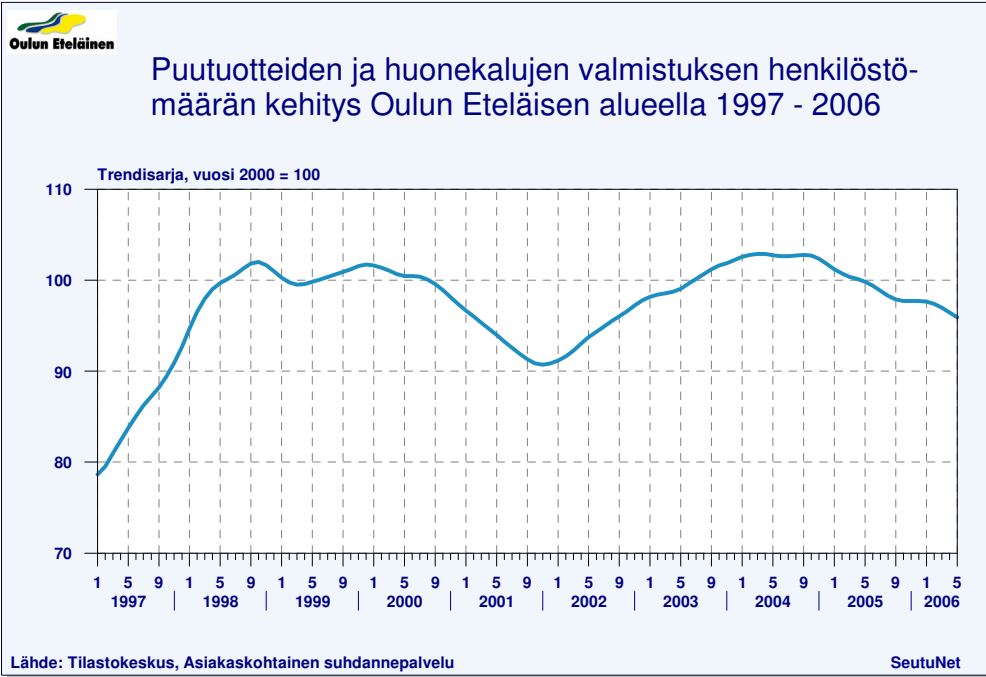
Vuoden 2004 seutukuntarajat

Lähde: Tilastokeskus/Alue-tilinpito

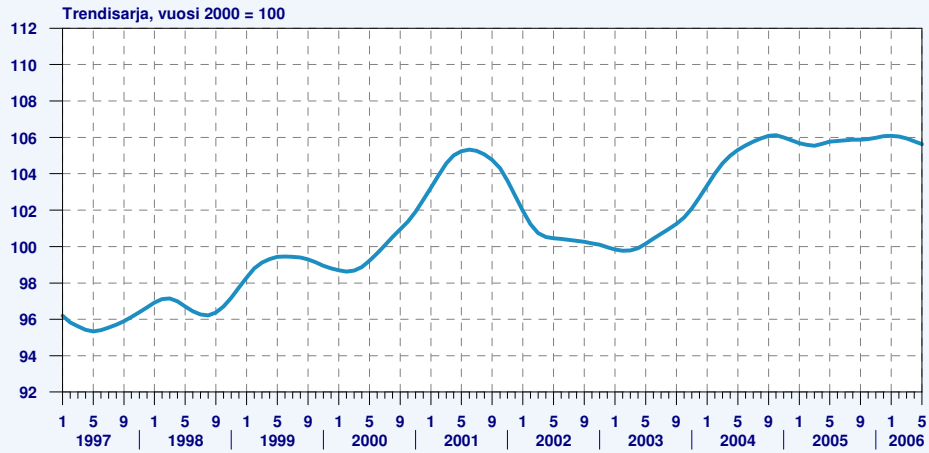
SeutuNet

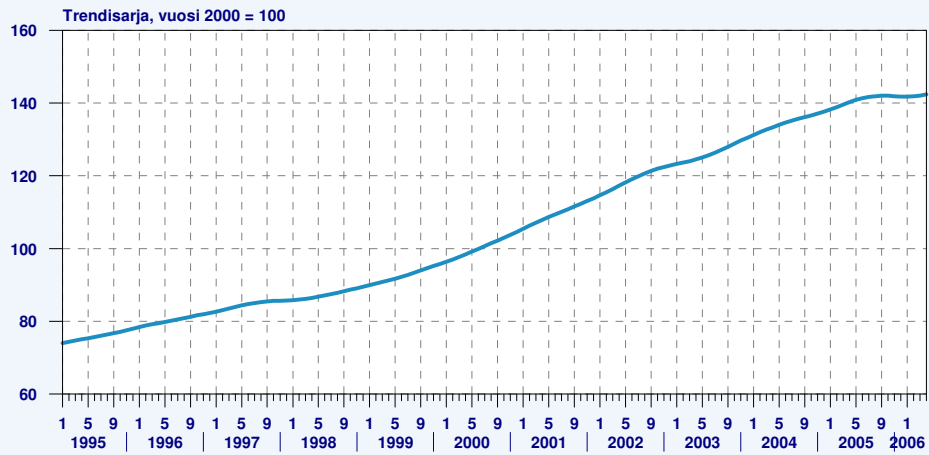
Hyvinvointialan henkilöstömäärän kehitys Oulun Eteläisen alueella 1997 - 2006

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

SeutuNet

Hyvinvointialan liikevaihdon kehitys Oulun Eteläisen alueella 1995 - 2006

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

SeutuNet